

7-4.'82

Waarde Heer Slotkers,
ten gevolge op ons
telefoongesprek van heftenavond zend ik
u hierbij een fotocopie van mijn aantekeningen
inzake de balmakerij te Steenbergen.
Alles wijst er op dat die balmakerij te
Steenbergen vrij omvangrijk moet
zijn geweest.
Hopende van u te horen ben ik
met vriendelijke groeten uw
van Hengel

Bijlage

Kaatseballen

STEENBERGEN

1486		<u>Catlijne Arentsdr.</u> , weduwe van <u>Nout Corneliss</u> is	verkoopster van ballen
1515	26/1	<u>Cornelis Willemss</u> , arbeider (en balmaker) wordt poorter van Bergen op Zoom	balmaker
1517	16/1	<u>Mercelis Willemss</u> , balmaker (broer van Cornelis?) wordt poorter van Bergen op Zoom	balmaker
1518		<u>Claus Laureyss</u> , coopman (van Bergen op Zoom) is gevestigd te Steenbergen en	koper van ballen
1521	19/4	<u>Jansper Janss</u> (balmaker?) wordt poorter van Bergen op Zoom	balmaker
1524		<u>Melchior Claess</u> is te Bergen op Zoom voor 3000 pond balhaar /-	koper van balhaar

(Archiefstukken te Bergen op Zoom)

/-1 brabantse pond = 469,098 gram. De partij woog dus
1407,294 kg. Bij een gemiddeld balgewicht van 35 gr
(waarschijnlijk was dit lager) is dit voldoende voor
ruim 40.200 ballen.

Indien wij een productie van 12 ballen per dag en 300
productie-dagen per jaar aannemen was dit voldoende
grondstof voor 11 man voor één jaar.

Melchior Claess wilde trouwens nog meer haar kopen.

18/6/85

Geachte Heer,

N.a.v. uw schrijven, aan de achterzijde, mag ik u thans meedelen dat het gemeente-archief van Steenberg en hiër over niets vermeldt.

Ook de studie van de oud-archivaris van Bergen op Zoom over de vroegere jaar-markten in die plaats roert e.e.a niet aan. Wellicht dat de index in het nog te verschijnen deel 3 wat meer informatie geeft.

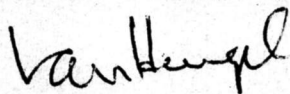
Mocht uzelf wat nadere gegevens hebben m.b.t. bijgevoegde kopie van uw schrijven 7/4/82, dan kunt u me dat laten weten.

Vr gr, Elke Koks

De Heer C.Slokkers
Markt 20
4651 BC STEENBERGEN

Zeer geachte Heer Slokkers,

Hartelijk dank voor uw berichtje inzake de ballenfabricage te Steenbergen in de 15e en 16e eeuw.
Het is jammer dat er niets over te vinden is. Dit komt wel eens meer voor, maar is in dit geval toch wel merkwaardig omdat een aanzienlijk deel van de bevolking van het toenmalige Steenbergen zich met deze activiteit moet hebben beziggehouden, naar uit archiefstukken elders blijkt. Niettemin, voor uw hulp en onderzoek in deze ben ik u zeer erkentelijk.
Met vriendelijke groeten ben ik uw

S.J.H. van Hengel

De Heer
R. Jacobs, Archivaris
Gemeentehuis
Kaaistraat 47
4651 BM Steenbergen

Zeer geachte Heer Jacobs,

Balmakers te Steenbergen

Terugkomende op ons telefoon gesprek van gisteren ter toelichting het volgende:

van de 15e eeuw af zijn in Brabant ballen gemaakt voor het kaatsspel en het colfspel. Deze ballen waren van leer en werden gevuld met haar. Eén van de productie-centra heb ik gevonden in Goirle.

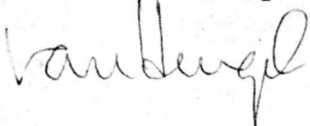
Bij archiefonderzoek in Bergen op Zoom is mij gebleken dat daar in de poorterboeken een balmaker uit Steenbergen is ingeschreven in 1517 (vermoedelijk zijn het er meer geweest maar dat is niet vast te stellen).

Bovendien kocht in 1524 een man uit Steenbergen op de Paasmarkt te Bergen op Zoom 3000 pond 'balhaers' en wilde hij nog veel meer hebben. Het Brabants Pond stellende op 469,098 gram waren dat naar huidig gewicht: 1407,294 Kilogram. Aangezien een bal in die tijd ongeveer 30 gram woog is dat grondstof voor bijna 47.000 ballen. De productie per man bedroeg in die tijd ca. 4000 ballen per jaar. Deze grondstof alleen al was dus voldoende om 12 man te Steenbergen een jaar van materiaal te voorzien.

Er moet dus in de 16e eeuw, maar mogelijk reeds lang daarvoor, in Steenbergen een aanzienlijke balproductie geweest zijn. Gemakshalve voeg ik copieën van de betreffende archief gegevens in Bergen op Zoom bij.

Mijn vraag is nu: zijn er in de archieven te Steenbergen gegevens te vinden omtrent balmakerij of balmakers?

Voor uw hulp in deze ben ik u bij voorbaat erkentelijk. Uw berichten met belangstelling tegemoetziende ben ik met de meeste hoogachting uw

S.J.H. van Hengel

Bijlagen

STREEKARCHIVARIAAT NASSAU-BRABANT

omvat de gemeenten:

Dinteloord en Prinsenland - Fijnaart en Heijningen - Halsteren - Hooge en Lage Zwaluwe - Huijbergen - Klundert
Nieuw-Vossemeer - Ossendrecht - Oud en Nieuw Gastel - Putte - Rijsbergen - Steenbergen - Willemstad
Woensdrecht - Wouw - Zevenbergen - Zundert.

De heer S.J.H. van Hengel,
Saxenrodeweg 30,
2116 VA BENTVELD

Uw kenmerk

Uw brief van
16 jan. 1981

Ons kenmerk

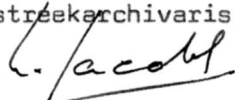
Datum 6 februari 1981

Onderwerp
balmakers te Steenbergen

Geachte heer,

In antwoord op uw bovenvermelde brief deel ik u mede, dat na uitgebreid
onderzoek in het gemeentearchief van Steenbergen geen gegevens zijn ge-
vonden omtrent balmakers of balmakerijen te Steenbergen.

Met vriendelijke groeten,

De streekarchivaris,

(R. Jacobs)

besant 11/2/81

Korrespondentieadressen:

Bestuur en administratie: Gemeentehuis, Hofstraat 1, 4797 AC Willemstad, Telefoon 01687- 23 50
Archivaris: Gemeentehuis, Doelstraat 10, 4761 CG Zevenbergen, Telefoon 01680-2 49 10